

VOORONTWERP VAN DECREET TOT WIJZIGING VAN HET DECREET VAN 24 JANUARI 2003 HOUDENDE BESCHERMING VAN HET ROEREND CULTUREEL ERFGOED VAN UITZONDERLIJK BELANG, WAT BETREFT EEN RECHT VAN VOORKOOP VOOR ROEREND CULTUREEL ERFGOED, EN HET ONROERENDERFGOEDDECREET VAN 12 JULI 2013, WAT BETREFT DE BESCHERMING VAN TOPSTUKKEN DIE BESCHERMD ZIJN DOOR DE MONUMENTENWETGEVING

Samenvatting

- Met dit voorontwerp van decreet wordt een voorkooprecht voor de Vlaamse Gemeenschap ingevoerd bij de openbare verkoop van topstukken in de zin van het Topstukkendecreet.

Het voorkooprecht wordt uitgevoerd aan de prijs van het laatste bod.

- Tevens wordt met dit voorontwerp van decreet het Topstukkendecreet van toepassing gemaakt voor toelatingen en subsidiëring van fysieke ingrepen aan topstukken in monumenten beschermd door het Onroerenderfgoeddecreet.
- Met dit voorontwerp van decreet worden tevens bepalingen ingevoerd voor wat betreft gegevensverwerking in uitvoering van de verordening (EU) 2016/679 van het Europees Parlement en de Raad van 27 april 2016 betreffende de bescherming van natuurlijke personen in verband met de verwerking van persoonsgegevens en betreffende het vrije verkeer van die gegevens en tot intrekking van Richtlijn 95/46/EG.

MEMORIE VAN TOELICHTING

I. ALGEMENE TOELICHTING

A. Situering

Dit voorontwerp van decreet strekt tot realisatie van volgende acties opgenomen in de Beleids- en Begrotingstoelichting bij de begrotingsopmaak 2023 (hierna "BBT BO 2023"):

- invoeren van een voorkooprecht voor belangrijke cultuurgoederen bij publieke veilingen. (OD A.2.2 "Beleidskader en instrumentarium afstemmen op de huidige ontwikkelingen en tendensen").

Deze actie werd mee opgenomen in de BBT BO 2023 op basis van de beleidsaanbevelingen die de Raad voor het behoud van het roerend cultureel erfgoed (Topstukkenraad) formuleerde voor de legislatuur 2019-2024.

Deze aanbeveling luidde als volgt:

"De Topstukkenraad ziet de verwerving van topstukken via het Topstukkenfonds als een belangrijke pijler van het Topstukkenbeleid. In dat kader adviseert de Topstukkenraad om, naar analogie van het in Frankrijk geldende 'droit de préemption', een voorkooprecht bij publieke veilingen in te voegen in het

Topstukkendecreet. Een dergelijk voorkooprecht zou de Vlaamse overheid toelaten om bij publieke veiling van kunstwerken, eens de verkoop is afgehamerd door de veilingmeester, in de rechten van de hoogste bidder te treden en het kunstwerk in kwestie te verwerven. Omdat een dergelijk recht enkel tegen het hoogste en finale bod kan worden uitgeoefend, geldt een dergelijk voorkooprecht niet als marktversturend" (advies Topstukkenraad d.d. 12/03/2020).

- invoeren van een verbeterde procedure voor toelatingen en subsidiëring van fysische ingrepen bij topstukken die zowel beschermd worden door het Topstukkendecreet als door het Onroerenderfgoeddecreet (OD A.2.4 "Een sterk partnerschap realiseren met andere beleidsdomeinen, sectorspelers en middenveld).

- Daarnaast voert dit voorontwerp een aantal aanpassingen door in het Topstukkendecreet om dit in lijn te brengen met de GDPR-regelgeving.

B. Inhoud

Probleemstelling en omgevingsanalyse

Omgevingsanalyse

1. Voorkooprecht

1.1. Voorkooprecht in Vlaanderen.

- **De wet van 7 augustus 1931 op het behoud van monumenten en landschappen**

De Wet van 7 augustus 1931 op het behoud van monumenten en landschappen was de eerste regelgeving met algemene draagwijdte op het behoud van monumenten en landschappen. Deze wet wordt hierna 'Monumentenwet' genoemd. Ze bevatte zowel een regeling voor de bescherming van het onroerend cultureel erfgoed, met name de monumenten, de gebouwen en de landschappen, als voor de bescherming van het roerend cultureel erfgoed, met name de roerende goederen in overheidsbezit die al dan niet deel uitmaken van monumenten, gebouwen en landschappen.

Artikel 19 van de Monumentenwet bepaalde dat de toelating van de Koning, na advies van de Koninklijke Commissie voor Monumenten en Landschappen, vereist was voor de restauratie, het herstel of de vervreemding van geïnventariseerde voorwerpen. Het Koninklijk Besluit dat de vervreemding toeliet, kon een recht van voorkoop ten gunste van de openbare verzamelingen van het Rijk bevatten.

- **Het decreet van 17 november 1982 houdende bescherming van het roerend cultureel patrimonium**

Met het decreet van 17 november 1982 kreeg het roerend cultureel erfgoed in de Vlaamse Gemeenschap een beschermingsregeling die in de plaats kwam van de in de Monumentenwet van 1931 ingeschreven regeling.

Artikel 32 van dit decreet voorzag in een recht tot voorkoop ten gunste van de Vlaamse overheid, overdraagbaar naar andere

overheidsinstanties. Dit recht tot voorkoop was zowel van toepassing bij openbare verkopen als bij privéverkopen.

'Artikel 32: Onverminderd het bepaalde in de wet van 7 augustus 1931 op het behoud van monumenten en landschappen heeft de Executieve, bij verkoop, zowel openbaar of uitterhand, van voorwerpen en verzamelingen behorend tot het roerend cultureel patrimonium en waarvoor beroep werd gedaan op de bepalingen van artikel 23 van dit decreet, een voorkooprecht. Dit recht kan door de Executieve aan andere overheidsinstanties worden overgedragen.'

Dit decreet bleef, door het uitblijven van de nodige uitvoeringsbesluiten, echter grotendeels dode letter. Er werden binnen dit decretale kader geen verkopen gerealiseerd. Dit decreet werd opgeheven bij de invoering van het Topstukkendecreet.

- **Decreet houdende bescherming van het roerend cultureel erfgoed van uitzonderlijk belang van 24 januari 2003 (Topstukkendecreet)**

Het huidige Topstukkendecreet voorziet bij vervreemding van topstukken niet in een voorkooprecht ten gunste van de Vlaamse Overheid.

1.2. Voorkooprecht Franse Gemeenschap.

1.2.1. Rechtsgrond

Artikel 18 en artikel 19 (hoofdstuk 4) van het decreet van 17 maart 2022 betreffende de bescherming van het roerend cultureel erfgoed.

1.2.2. Beschrijving

De Franse Gemeenschap beschikt over een voorkooprecht, uit te oefenen tegen de prijs van het laatste bod in geval van openbare verkoop van topstukken en belangrijke cultuurgooederen. Daarnaast is de regering van de Franse Gemeenschap eveneens gemachtigd om bij een onderhandse verkoop een voorkooprecht uit te oefenen tegen de prijs die verkoper en koper overeen kwamen.

1.3. Voorkooprecht Brusselse Hoofdstedelijke Gewest

1.3.1. Rechtsgrond

Artikel 23 van de ordonnantie van het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest van 25 april 2019 betreffende het roerend en immaterieel cultureel erfgoed voorziet in een recht van voorkoop.

1.3.2. Beschrijving

Het Brusselse Gewest beschikt over een voorkooprecht, uit te oefenen tegen de prijs van het laatste bod in geval van openbare verkoop van cultuurgoederen beschermd krachtens de bovenstaande ordonnantie. Daarnaast is de regering van het Brusselse Gewest eveneens gemachtigd om een voorkooprecht uit te oefenen tegen de prijs die verkoper en koper overeen kwamen bij een onderhandse verkoop.

1.4. Voorkooprecht buiten België

Het recht van voorkoop is in de beschermingswetgeving van een aantal Europese landen opgenomen. Zo onder meer Frankrijk, Spanje en Italië. Ook buiten Europa kennen verschillende landen (bv. Canada) een dergelijke regeling. In de beschermingswetgeving van Duitsland, Engeland en Nederland wordt dan weer geen voorkooprecht voorzien.

Frankrijk heeft een lange traditie met betrekking tot voorkooprecht. Bij elke openbare verkoop (vente publique) of onderhandse verkoop (vente de gré à gré) van kunstwerken kan de Franse Staat een recht van voorkoop uitoefenen.

De voorwaarden en de procedureregels met betrekking tot dit recht van voorkoop zijn vastgelegd in de artikelen L123-1 tot L123-3 van de Code du Patrimoine.

2. Dubbel beschermde topstukken (beschermd door het Topstukkendecreet en door het Onroerenderfgoeddecreet)

Bij de opstelling van het Topstukkendecreet in 2003 werd ervoor gekozen om zowel roerende goederen als roerende goederen onroerend door bestemming op te nemen in de Topstukkenlijst (zie Stuk 1339 (2002-2003) – Nr. 1, pagina 19).

Artikel 3, §2, van het huidige Topstukkendecreet regelt de samenloop van de beschermingsmaatregelen van het Topstukkendecreet en van de Monumentenwetgeving.

Er werd toen voor gekozen om voorrang te geven aan de bepalingen van de Monumentenwet inzake de toelating tot fysische ingrepen en inzake de subsidiëring van deze ingrepen. De bepalingen van het Topstukkendecreet hierover gelden enkel wanneer de bevoegde minister voor cultuur dit expliciet zo bepaalt. Op dit moment gaat het om een beperkt aantal stukken, met als bekendste voorbeeld het Lam Gods-retabel.

Deze dubbele bescherming – én als topstuk én als cultuurgoed – maakt de regelgeving voor de eigenaar/beheerder echter onnodig complex. De huidige bevoegdheidsverdeling schept onduidelijkheid bij de eigenaars en beheerders over de bevoegdheden van de respectieve overheidsinstanties en is in een aantal gevallen ook nadelig voor de eigenaars en beheerders door de lagere subsidiepercentages die gelden binnen de regeling van het Onroerenderfgoeddecreet.

Vandaar dat dit voorontwerp van decreet voorstelt om naar de toekomst toe de toelatingen tot fysische ingrepen en de subsidiëring van deze ingrepen met betrekking tot topstukken maximaal te regelen via het Topstukkendecreet.

3. GDPR

Het Topstukkendecreet dateert uit 2003. De huidige bepalingen van het Topstukkendecreet zijn niet meer in overeenstemming met de bescherming zoals die voorzien wordt in de Algemene Verordening Gegevensbescherming (EU) van 14 april 2016.

Beleidsmaatregelen

Dit voorontwerp voert een voorkooprecht in voor de Vlaamse Gemeenschap bij de openbare verkoop van topstukken, vereenvoudigt de samenloop van de beschermingsregelingen die voor topstukken gelden en past het Topstukkendecreet aan voor wat betreft de bescherming van de privégegevens die in uitvoering van het Topstukkendecreet worden bijgehouden

Impactanalyse

Maatschappelijke impact

De decretale invoering van een voorkooprecht voor de Vlaamse Overheid laat toe dat de Vlaamse overheid voorwerpen verworft die een uitzonderlijke archeologische, historische, cultuurhistorische, artistieke of wetenschappelijke betekenis voor de Vlaamse Gemeenschap hebben om deze te bewaren en te ontsluiten voor de huidige en toekomstige generaties.

De overige wijzigingen zijn eerder technisch van aard. Deze wijzigingen hebben als dusdanig slechts een beperkte impact.

Armoedetoets

Voor dit ontwerp van decreet werd geen armoedetoets gemaakt omdat de inhoud ervan geen specifieke impact heeft op mensen die in armoede leven.

Impact op de grondrechten en het gelijkheidsbeginsel

Dit voorontwerp van decreet raakt niet aan de grondrechten en het gelijkheidsbeginsel.

Budgettaire impact

De voorkoopregeling zorgt ervoor de Vlaamse Overheid topstukken goedkoper kan verwerven dan in het geval ze actief dient mee te bieden bij een openbare verkoop.

De uitgaven voor aankopen van en subsidiëring van fysische ingrepen op topstukken worden op het Topstukkenfonds aangerekend (zie hoofdstuk VI van het Topstukkendecreet).

Kind- en jongereneffectenrapport (JoKER)

Dit voorontwerp van decreet heeft geen rechtstreekse impact op kinderen en jongeren.

Bestuurlijke impact op de lokale en provinciale besturen en op Brussel

Dit voorontwerp van decreet heeft geen bestuurlijke impact op de lokale of provinciale besturen of op Brussel.

Implementatie

Datum inwerkingtreding

De datum van inwerkingtreding is 1 januari 2024.

Communicatie naar belanghebbenden

De veilinghuizen zullen via hun beroepsvereniging geïnformeerd worden over de invoering van het voorkeurrecht. Er zal met de beroepsvereniging overlegd worden hoe dit het best gebeurt.

Handhaving en toezicht

De handhaving van de bepalingen uit het Topstukkendecreet gebeurt door het departement Cultuur, Jeugd en Media, afdeling Waarborgen en Beheren, Team Cultuurgoederen.

Artikel 4 van het voorontwerp voegt in het Topstukkendecreet een strafrechtelijke sanctie in voor de personen die verzuimen de kennisgevingen opgenomen in het voorontwerp te doen of die het voorkeurrecht van de Vlaamse Regering miskennen.

C. Totstandkomingsprocedure

C.1. Goedkeuringen Vlaamse Regering

Het voorontwerp van decreet werd aangepast aan het wetgevingstechnisch en taalkundig advies nr. 2023/60 dat verleend werd op 16 maart 2023.

De Inspectie van Financiën verleende advies op het voorontwerp van decreet op 7 april 2023.

De Vlaamse Regering heeft haar eerste principiële goedkeuring voor dit voorontwerp van decreet gegeven op 9 juni 2023 (VR 2023 0906 DOC.0679/1, DOC.0679/2 en DOC.0679/3).

C.2. Het advies van de SARC

De SARC heeft zijn advies gegeven op 5 juli 2023.

Hierna worden de opmerkingen van de SARC overlopen samen met de reactie erop.

De SARC formuleerde een positief advies:

“De SARC kijkt positief naar deze aanvulling op het bestaande Topstukkendecreet, waarbij het voorkeepsrecht op topstukken bij veilingen verder de vervreemding van topstukken uit Vlaanderen wil tegengaan.

Met dit nieuwe decreet wordt ook gezorgd voor een éénduidige regeling wat betreft de subsidiëring van fysieke ingrepen op topstukken die onroerend zijn door bestemming. Het is positief voor eigenaars en beheerders van monumenten met dergelijke topstukken dat alle toelatingen hiertoe nu via één kanaal zullen verlopen. Bij dergelijke aanvragen zal de Topstukkenraad ook steeds overleggen met het Agentschap Onroerend Erfgoed. De SARC looft dit mooie voorbeeld van transversale erfgoed aanpak tussen het Departement CJM en Agentschap Onroerend Erfgoed. Het verdient ook aanbeveling om een modus operandi met de Fédération Wallonie-Bruxelles af te spreken over de omgang met situaties waarbij een Franstalige publieke of private eigenaar een Vlaams topstuk zou aankopen.”

Reactie:

Deze opmerkingen nopen niet tot een aanpassing van het ontwerp van decreet.

OVERDRACHT VOORKEEPSRECHT

De SARC formuleerde volgend advies:

“Via artikel 6 wil de Vlaamse Regering het voorkeepsrecht ook kunnen overdragen aan een limitatieve lijst van andere overheidsinstanties of aan derden met een belangeloos doel. De Memorie van Toelichting verduidelijkt dat het ‘onder meer om de openbare besturen (gaat) die inrichtende macht zijn van erfgoedinstellingen, zo bijvoorbeeld de lokale en regionale overheden binnen het Nederlandse taalgebied’. De SARC raadt aan om bij de samenstelling van deze limitatieve lijst goed af te stemmen op de erkende collectie-beherende organisaties in Vlaanderen. Het is belangrijk dat bij de samenstelling geen relevante instanties of organisaties over het hoofd gezien worden. Het is ook belangrijk om te verduidelijken of de overdracht mogelijk is naar specifieke organisaties, naar lokale besturen, naar stichtingen, etc. De SARC stelt ook voor om tijdig een duidelijk plan van aanpak uit te werken voor het bepalen van de best geplaatste collectiebeherende organisaties (musea, erfgoedbibliotheken, culturele archieven) waar een nieuw verworven topstuk zal worden ondergebracht.”

Reactie:

Deze opmerkingen nopen niet tot een aanpassing van het ontwerp van decreet.

In samenwerking met de erfgoedsector zal worden nagegaan hoe het beste vorm kan gegeven worden aan de lijst van overheden, organisaties en andere rechtspersonen aan wie het voorkeepsrecht kan worden overgedragen.

De toewijzing van het aangekochte topstuk zal gebeuren door de minister bevoegd voor cultuur.

BALANS TUSSEN DE VLAAMSE OVERHEID EN DE KUNSTMARKT

De SARC formuleerde volgend advies:

"De SARC wil wijzen op het Angelsaksische systeem van 'export licensing' als een good practice. Daar treedt het mechanisme pas in actie als een werk dreigt uitgevoerd te worden. De overheid en de geïnteresseerde instelling hebben dan een vaste termijn (soms te verlengen) om de middelen bij elkaar te zoeken. Zo wordt er niet ingegrepen in de interne kunstmarkt, alleen bij risico op export en patrimoniumverlies. Het is niet duidelijk wat er gebeurt als Vlaanderen haar recht opneemt, de termijnen dus beginnen te lopen en Vlaanderen uiteindelijk toch verkiest haar recht niet uit te oefenen. In dat geval kunnen verkoper, veilinghuis en koper schade lijden, bijvoorbeeld wanneer de koper uiteindelijk door uitstel afziet van aankoop. Worden de veilinghuizen geacht de regelgeving in hun verkoopsvoorwaarden op te nemen om zulke situaties te vermijden? Tenslotte, wat gebeurt er als bij een binnenlandse verkoop wordt afgezien van het voorkooprecht en hetzelfde stuk wordt later verkocht aan een buitenlandse koper? Kan Vlaanderen dan een eerdere evaluatie herzien?"

Reactie:

Deze opmerkingen nopen niet tot een aanpassing van het ontwerp van decreet.

De regels voor het buiten Vlaanderen brengen van een topstuk zijn vastgelegd in hoofdstuk V van het Topstukkendecreet. Deze regeling is analoog aan die van het Angelsaksische systeem van 'export licensing'. Deze regeling staat los van het voorliggende voorstel tot invoering van een recht van voorkoop bij publieke veilingen van topstukken. Het niet uitoefenen van het recht op voorkoop heeft geen invloed op het bepaalde in hoofdstuk V van het Topstukkendecreet. Voor het buiten Vlaanderen brengen van een topstuk is steeds een voorafgaande toelating vereist vanwege de Vlaamse overheid. De bepalingen van hoofdstuk V blijven onverkort geldig. Het niet uitoefenen van een recht van voorkoop bij publieke veilingen geldt geenszins als een impliciete toelating om het topstuk na verkoop buiten Vlaanderen te brengen.

Indien de Vlaamse Overheid haar voorkooprecht niet uitoefent en dus niet besluit in de rechten en plichten te treden van de hoogste bidder, dan heeft dit geen effect op de rechten en plichten van de verkoper, de veilinghouder en de koper die ontstaan zijn bij de "afhamering" van het werk. Deze blijven onverkort geldig. De termijnen binnen dewelke de Vlaamse overheid moet beslissen om al dan niet haar voorkooprecht uit te oefenen zijn beperkt en leiden niet tot schade.

De veilinghuizen zullen wettelijk gebonden zijn om bij veiling van topstukken de voorgestelde decretale bepalingen na te leven, ook al zouden die niet expliciet opgenomen worden in hun veilingvoorwaarden. Het is evenwel uiteraard zeer aanbevolen dat de veilinghuizen, eens dit decreet afgekondigd werd, hun veilingvoorwaarden aan deze nieuwe regeling aanpassen.

GEVAAR VAN PRIJSVERTEKENING

De SARC formuleerde volgend advies:

"Het systeem is kwetsbaar omdat verkopers de overheid in zekere zin tot aankoop kunnen dwingen, ook wanneer er geen risico op export bestaat. Zo wordt de marktpositie van verzamelaars met belangrijke werken versterkt. Men kan niet uitsluiten dat een stroman voor de verkoper de prijs opdrijft als het evident is dat een werk een echt topstuk is en de overheid

eigenlijk dus niet anders kan dan aankopen. Dat soort marktvertekening speelt onder het systeem van 'export licensing' alleen bij uitvoer en dan is de meerkost te verantwoorden doordat het topstuk geëxporteerd dreigt te worden. Dat kan hier niet gebeuren (uitvoervergunning cultuurgoederen) dus de eventuele meerkost is moeilijker te verantwoorden. In het geval van een dergelijk scenario waarbij de prijs van een topstuk wordt opgedreven, kan Vlaanderen afzien van aankoop op basis van de prijs als alle criteria voor 'topstuk' wel aanwezig zijn? Dat zou bescherming bieden tegen prijsvertekening. Bovendien is de termijn van zestig dagen dan zeer kort om zelf bovenop nog bijkomende fondsen te vinden. De SARC vindt het wenselijk om in dat geval een uitzonderingsprocedure mogelijk te maken waardoor bij echt belangrijke stukken langer geld kan worden gezocht."

Reactie:

Deze opmerkingen nopen niet tot een aanpassing van het ontwerp van decreet.

De Vlaamse overheid is binnen deze regeling geen bidder. Het is pas na de toewijzing van het cultuurgoed aan de hoogste bidder dat de Vlaamse overheid moet besluiten of zij al dan niet haar voorkooprecht wil uitoefenen en in de rechten en plichten van de hoogste bidder wenst te treden. Het risico van een verstoring van de prijsvorming is dus zeer beperkt. Het huidige ontwerp van decreet zorgt ervoor dat de overheid topstukken kan verwerven (en dat eigenaar en veilinghouder topstukken kunnen verkopen) tegen een correcte marktprijs.

Er is geen verplichting tot aankoop voor de Vlaamse Gemeenschap.

De beslissingstermijn van 60 dagen moet enerzijds een spoedige afhandeling, rechtszekerheid en duidelijkheid bieden aan verkoper/koper en anderzijds de Vlaamse overheid voldoende tijd bieden om tot een bindende aankoopbeslissing te komen.

De voorgestelde termijn van 60 dagen is dezelfde als de termijn die gehanteerd wordt in het 'Decret portant portant du patrimoine culturel mobilier' van 17 maart 2022 van de Franse Gemeenschap (artikel 19, §2).

PRIVATE TRANSACTIES

De SARC formuleerde volgend advies:

"De Vlaamse Gemeenschap komt alleen in actie bij openbare veilingen en dus niet bij private transacties, zoals het onderling overdragen van een werk via een kunsthandelaar. Zo vallen private transacties uit de boot maar deze vallen wel onder de uitvoervergunning cultuurgoederen. In Wallonië en Brussel mag de overheid ook tussenkomen bij een onderlinge overdracht. De SARC vraagt om te bekijken of een dergelijke regeling ook in Vlaanderen kan worden ingevoerd zodat belangrijke stukken niet verloren gaan via private transacties."

Reactie:

Deze opmerkingen nopen niet tot een aanpassing van het ontwerp van decreet.

Bij de opstelling van het ontwerp van decreet werd inderdaad overwogen of deze regeling al dan niet ook van toepassing moest zijn op private transacties van topstukken.

Wat dit betreft wordt verwezen naar de artikelsgewijze bespreking van artikel 3 van dit ontwerp van decreet:

"Er werd voor geopteerd om het voorkeepsrecht te beperken tot de topstukken die op veiling gebracht worden. De invoering van een voorkeepsrecht op onderhandse overeenkomsten werd overwogen. Besloten werd evenwel om dit niet te doen omwille van het ontbreken van de publieke prijsvorming (die openbare verkopen wel bieden) en omwille van de veelheid van vormen en voorwaarden die dergelijke onderhandse contracten kunnen aannemen."

Op basis van bovenstaande overweging werd en wordt het niet aangewezen geacht om ook de private transacties van topstukken onder dit voorstel te laten vallen.

C.3. Het advies van de Topstukkenraad

De Topstukkenraad (Raad voor het behoud van het roerend cultureel erfgoed) heeft haar advies gegeven op 12 september 2023.

C.3.1. VOORKOOP

ALGEMEEN

De Topstukkenraad formuleerde een positief advies:

"De Raad is verheugd dat er een regeling voor **voorkeepsrecht** voor topstukken in aantocht is. Deze regeling komt tegemoet aan één van de beleidsaanbevelingen die de Raad formuleerde voor de legislatuur 2019-2024: de invoer van een voorkeepsrecht op topstukken.

De Raad geeft dan ook een principiële gunstig advies voor dit voorstel"

Reactie:

Deze opmerking noopt niet tot een aanpassing van het ontwerp van decreet.

SAMENLOOP BEVOEGDHEDEN IN BRUSSEL-HOOFDSTAD

De Topstukkenraad formuleerde volgend advies:

"Zowel de Franse Gemeenschap, het Brussels Hoofdstedelijk Gewest en, na goedkeuring van het nu voorliggende ontwerp van dit decreet, ook de Vlaamse Gemeenschap (zullen) beschikken op een recht van voorkoop bij publieke veiling van topstukken in Brussel.

De Raad meent dat om bevoegdheidsconflicten te vermijden, het dan ook aangewezen is om werk te maken van een afstemming over de invulling van deze gedeelde bevoegdheden met het Brussels Gewest en de Franse Gemeenschap."

Reactie:

Deze opmerking noopt niet tot een aanpassing van het ontwerp van decreet.

Het is inderdaad wenselijk om, eens het decreet gestemd, een samenwerkingsakkoord af te sluiten met de andere bevoegde overheden waarin de samenloop van deze bevoegdheden geregeld wordt.

BESLISSINGSTERMIJNEN

De Topstukkenraad formuleerde volgend advies:

“De Raad heeft bedenkingen bij de voorgestelde beslissingstermijn van 60 dagen voor de uitoefening van het voorkooprecht van de Vlaamse overheid.

De Raad noteert dat de opstellers van dit voorontwerp er voor kozen om dezelfde beslissingstermijnen te hanteren als die van de regelingen van de Franse Gemeenschap en het Brussels Gewest

De Raad begrijpt de logica achter die keuze maar vreest dat deze termijn bij de bieders op veilingen tot teveel onzekerheid zou kunnen leiden. De Raad verkiest het Franse systeem van voorkoop waarbij de Franse overheid op de dag van de zitting zelf beslist/moet beslissen om al dan niet haar recht van voorkoop uit te oefenen.

De Raad erkent dat bij een veiling van topstukken die niet op de Topstukkenlijst staan (maar wel beantwoorden aan de criteria “zeldzaam en onmisbaar” van het Topstukkendecreet) het allicht niet mogelijk is voor de Vlaamse overheid om al op de veiling zich te binden aan de uitoefening van haar voorkooprecht. In dit geval acht de Raad de voorgestelde beslissingstermijn van maximaal 60 dagen na de dag van de veiling aanvaardbaar. Aan de veiling van dit type van stukken wordt van tevoren immers vaak weinig weerklank gegeven.

Voor de topstukken opgenomen in de Topstukkenlijst ligt deze situatie, aldus de Raad, duidelijk anders. Indien dergelijke stukken op veiling kopen dan wordt daar voorafgaand aan de veiling veel publiciteit voor gemaakt. Deze lange aanloop naar de veiling biedt de Vlaamse overheid, zo meent de Raad, de nodige tijd om al voorafgaand aan de veiling te beslissen of zij al dan niet haar voorkooprecht wil uitoefenen en tot aan welke prijs.

Daarom adviseert de Raad om in de regeling voor het voorkooprecht een onderscheid te maken tussen topstukken die op de Topstukkenlijst staan en topstukken die niet op de Topstukkenlijst staan.

1. voor topstukken die op de Topstukkenlijst staan, adviseert de Raad om het Franse systeem te hanteren waarbij het voorkooprecht in de veilingzaal toegepast wordt, na het uitbrengen van het laatste bod. Op die manier is er geen wachttijd van 60 dagen en heeft men onmiddellijk zekerheid over een eventuele aankoop.
2. voor topstukken die niet op de Topstukkenlijst staan, adviseert de Raad om de in het voorontwerp opgenomen regeling toe te passen, met een beslissingstermijn van 60 dagen.”

Reactie:

Deze opmerkingen nopen niet tot een aanpassing van het ontwerp van decreet.

Voor de bepaling van de beslissingstermijnen dient inderdaad een evenwicht gezocht te worden tussen de belangen van het veilinghuis, de verkoper/koper (zo

spoedig mogelijke afhandeling van de verkoop, zekerheid of de koop al dan niet door kan gaan) enerzijds en de bescherming van het roerend cultureel erfgoed anderzijds. Daarenboven komt dat de Vlaamse overheid voldoende tijd moet krijgen om, wanneer zij haar voorkooprecht wilt uitoefenen, de financiering van deze beslissing rond te krijgen.

In het ontwerp van decreet werd een termijn van zestig dagen opgenomen als compromis tussen deze beide belangen.

De Topstukkenraad stelt, in een afweging van deze beide belangen, voor om de voorgestelde termijn van zestig dagen te behouden voor de topstukken die niet in de Topstukkenlijst werden opgenomen. Voor de in de Topstukkenlijst opgenomen cultuurgooderen stelt de Topstukkenraad voor om, naar Frans voorbeeld, te bepalen dat de Vlaamse Overheid op de veilingzitting zelf haar recht op voorkoop dient uit te oefenen of van dit recht af te zien.

Het is vooreerst interessant om op te merken dat waar de Topstukkenraad de voorgestelde beslissingstermijn van zestig dagen duidelijk te lang vindt (voor de topstukken opgenomen in de Topstukkenlijst), de SARC net vreest dat de in het ontwerp voorziene zestig dagen mogelijks niet zullen volstaan om de Vlaamse Overheid toe te laten om de beslissing tot uitoefening van het voorkooprecht, financiering inclusief, rond te krijgen.

Voorgesteld wordt om de in het ontwerp opgenomen beslissingstermijn van zestig dagen te behouden. Dit heeft als voordeel dat op die manier voor het recht op voorkoop de termijn van zestig dagen dezelfde is als de termijn die gehanteerd wordt in het 'Decret portant portant du patrimoine culturel mobilier' van 17 maart 2022 van de Franse Gemeenschap (artikel 19, §2) en in de ordonnantie van het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest van 25 april 2019 betreffende het roerend en immaterieel cultureel erfgoed.

MOGELIJKHEID TOT OVERDRACHT VAN HET VOORKOOPRECHT AAN DERDEN

De Topstukkenraad formuleerde volgend advies:

"De Raad meent dat het belangrijk is om zoveel mogelijk actoren te betrekken bij de bescherming van het cultureel erfgoed.

De Raad is dan ook voorstander van de mogelijkheid van een dergelijke overdracht. De Raad denkt daarbij dan in eerste instantie aan de inrichtende machten van musea en aan verenigingen die de bescherming van het erfgoed tot doel hebben, zoals bijvoorbeeld de Koning Boudewijn Stichting.

Het zal dan wel zaak zijn om bij de verdere uitwerking een soort van 'voorrangs- en overlegregeling' uit te werken om te vermijden dat meerdere erfgoedactoren een voorkooprecht zouden willen uitoefenen op eenzelfde topstuk."

Reactie:

Deze opmerkingen nopen niet tot een aanpassing van het ontwerp van decreet.

Samen met de limitatieve lijst zal inderdaad een 'voorrangs- en overlegregeling' dienen uitgewerkt te worden om te vermijden dat meerdere erfgoedactoren een voorkooprecht zouden willen uitoefenen op eenzelfde topstuk.

C.3.2. GEGEVENSBESCHERMING

De Topstukkenraad formuleerde volgend advies:

“Wat betreft de decretale wijzigingen voor de bepalingen van de Algemene Verordening Gegevensbescherming (EU) en fysieke ingrepen en subsidiering voor topstukken in monumenten die ook beschermd worden door het Onroerendergoeddecreet, heeft de Raad geen opmerkingen. Zij begrijpt uit de memorie en adviezen hierover dat de voorgestelde aanpassingen ‘standaard’ zijn en reeds in vele decreten werden ingevoegd om ze in overeenstemming te brengen met de vereisten van het GDPR.”

Reactie:

Deze opmerking noopt niet tot een aanpassing van het ontwerp van decreet.

C.3.3. TOPSTUKKEN BESCHERMD DOOR HET ONROERENDERFGOEDDECREET

De Topstukkenraad formuleerde volgend advies:

“De Raad is geheel en al gewonnen voor dit voorstel dat de regelgeving op dit vlak eenduidiger maakt en voor zowel de erfgoedzorgers als voor de erfgoedbeschermer eenvoudiger qua toepassing door de invoering van een ‘enig loket’ voor deze toelatingen en subsidiëringen.

De memorie van toelichting geeft aan dat in geval van topstukken die ook beschermd worden krachtens het Onroerendergoeddecreet de bevoegde ambtenaren van het agentschap Onroerend Erfgoed met raadgevende stem betrokken moeten worden bij de beraadslagingen van de Raad. Op die manier, zo meent de Raad, kunnen inderdaad de kennis, ervaring en inzichten van het agentschap Onroerend Erfgoed ‘back office’ maximaal bij de advisering en besluitvorming meegenomen worden terwijl ‘front office’ voor de erfgoedbeheerders er slechts één aanspreekpunt is.”

Reactie:

Deze opmerking noopt niet tot een aanpassing van het ontwerp van decreet.

C.4. Het advies van de GBA

De Gegevensbeschermingsautoriteit heeft op 18 juli 2023 beslist om te verwijzen naar het standaardadvies nr. 65/2023 van 24 maart 2023 betreffende de redactie van normatieve teksten, beschikbaar op het volgende adres: <https://www.gegevensbeschermingsautoriteit.be/publications/advies-nr.-65-2023.pdf>

Reactie:

Er zijn geen wijzigingen aan het ontwerp van decreet nodig aangezien het ontwerp reeds in lijn is met de vereisten van de AVG zoals uitgewerkt in het standaardadvies van de GBA.

C.5. Het advies van de VTC

De Vlaamse Toezichtcommissie voor de verwerking van persoonsgegevens heeft zijn advies gegeven op 18 juli 2023 met referentie 2023/077.

Hierna worden de opmerkingen van de VTC overlopen samen met de reactie hierop.

-Randnummer 13

“Een loutere verwijzing naar de tekst van de AVG volstaat niet. Wat de verwijzing naar punt e) betreft, moet verduidelijkt worden van welke taak van algemeen belang of openbaar gezag bedoeld wordt. De VTC gaat ervan uit dat de taak van algemeen belang dossierbeheer betreft en beveelt aan om de memorie op dat punt aan te vullen.”

Reactie:

De artikelsgewijze toelichting bij artikel 9 werd aangevuld in opvolging van deze aanbeveling.

-Randnummer 21

“De VTC is van oordeel dat de doeleinden welbepaald, uitdrukkelijk omschreven en gerechtvaardigd zijn. Gezien de positieve opmerking van de VTC vereist dit geen aanpassing aan het ontwerp van decreet.”

Reactie:

Gezien de positieve opmerking van de VTC vereist dit geen aanpassing aan het ontwerp van decreet.

-Randnummer 24

“De decreetgever, de Vlaamse Regering en de verwerkingsverantwoordelijke moeten nagaan of het uitvoeren van een gegevensbeschermingseffectbeoordeling (GEB - artikel 35 AVG) voor de verschillende gegevensstromen al dan niet noodzakelijk is.”

Reactie:

Aangezien er geen persoonsgegevens als bedoeld in artikel 9 of 10 van de AVG worden verwerkt, is een verplichte GEB niet vereist.

De AVG (artikel 35, 3) bepaalt daarnaast in welke gevallen een Gegevensbeschermingseffectbeoordeling (GEB) dient te worden uitgevoerd door de verwerkingsverantwoordelijke(n). De AVG bepaalt daarbij dat een Gegevensbeschermingseffectbeoordeling dient te worden uitgevoerd ingeval van een grootschalige verwerking van bijzondere categorieën van persoonsgegevens als bedoeld in artikel 9, lid 1, of van gegevens met betrekking tot strafrechtelijke veroordelingen en strafbare feiten als bedoeld in artikel 101 van de AVG, is het overbodig om dit in een Vlaams decreet of BvR op te nemen. Indien de verwerking door een van de betrokken verwerkingsverantwoordelijken hieronder valt, zal deze een GEB moeten uitvoeren.

De verwerking van strafrechtelijke gegevens in het kader van de uitvoering van het Topstukkendecreet wordt reeds geregeld door artikel 21bis van dat decreet. Het voorliggende ontwerp heeft hierop geen impact.

-Randnummer 33

“De memorie verduidelijkt niet wat er bedoeld wordt met financiële gegevens, tewerkstellingsgegevens en gegevens over expertise zodat de VTC vraagt dat de

memorie op dat punt aangevuld wordt om na te gaan of één en ander in overeenstemming is met de minimale gegevensverwerking”

Reactie:

In navolging van het advies van de VTC worden deze termen nader verduidelijkt in artikel 9 van de artikelsgewijze toelichting.

-Randnummers 40, 41 en 43

“40. De VTC wijst erop dat de beheersregels conform het Bestuursdecreet geen maximale termijnen betreffen.

41. Het moet evenwel duidelijk zijn hoelang de verwerkingsverantwoordelijken mogen bijhouden. Hiervoor moet enerzijds gekeken worden naar de eventueel toepasselijke archiefwetgeving en anderzijds een proportionaliteitsafweging te worden gemaakt.

42. In het licht van artikel 6.3 van de AVG, dienen in het Ontwerp de maximale bewaartermijn(en) van de met het oog op de onderscheiden doeleinden voor deze verwerking van persoonsgegevens voorzien te worden, of toch minstens criteria opgenomen te worden die toelaten deze bewaartermijn(en) te bepalen zodat nagegaan kan worden of voldaan is aan de vereisten van de AVG”

Reactie:

Het voorstel van de VTC wordt gevolgd door in artikel 9 van het ontwerp het ontworpen artikel 26bis, §8 als volgt te herformuleren:

§8. De persoonsgegevens die conform dit artikel door de administratie en het Topstukkenfonds worden verwerkt, kunnen op basis van dit decreet uiterlijk bewaard worden tot tien jaar na afloop van de decretale taken. Na afloop van die tien jaar wordt conform artikel III.87, §1, 3°, van het Bestuursdecreet van 7 december 2018 een definitieve bestemming toegewezen.

-Randnummers 43 en 44

“43. Persoonsgegevens moeten juist zijn en zo nodig worden geactualiseerd (artikel 5, 1, d), AVG).

44. Het Ontwerp bevat geen bepalingen hierover. De VTC beveelt aan dat de verwerkingsverantwoordelijke hiertoe de nodige maatregelen nemen.”

Reactie:

Artikel 6 van de AVG stelt dat de rechtsgrond specifieke bepalingen kan bevatten om de toepassing van de regels van deze verordening aan te passen. “Juistheid” is geen specifieke bepaling die in een regelgeving moet worden opgenomen. Artikel 6 van de AVG bepaalt de beginselen van de AVG waaraan de verwerking van persoonsgegevens moet voldoen. Daarin staat ook dat verwerkingsverantwoordelijke verantwoordelijk is voor de naleving van deze beginselen en deze dit moet kunnen aantonen.

In het dispositief van een regelgevende tekst mogen geen bepalingen voorkomen die andere bepalingen herhalen, zoals bepalingen die alleen een hogere norm in herinnering brengen door die over te nemen of anders weer te geven (omzendbrief VR 2019/4 Wetgevingstechniek). Het is dus niet aangewezen om

het ontwerp van decreet hierop aan te passen. De verplichting inzake 'juistheid' van de gegevens vloeit immers reeds rechtstreeks voort uit de AVG.

-Randnummers 45 en 46

"45. Artikel 12 AVG bepaalt dat de verwerkingsverantwoordelijke passende maatregelen neemt opdat de betrokkene de in de artikelen 13 en 14, AVG bedoelde informatie en de in de artikelen 15 tot en met 22 en artikel 34, AVG bedoelde communicatie in verband met de verwerking in een beknopte, transparante, begrijpelijke en gemakkelijk toegankelijke vorm en in duidelijke en eenvoudige taal ontvangt.

46. De VTC is van oordeel dat het aanbevolen is om het Ontwerp aan te vullen met de verplichting om de vermeldingen zoals bedoeld in randnummer 45, op te nemen in de communicatie met de burger zodat de betrokkenen goed geïnformeerd worden over de verwerking van hun persoonsgegevens en het voor de betrokkenen duidelijk is wat hun rechten zijn en tot wie zij zich moeten richten voor de uitoefening van hun rechten."

Reactie:

Artikel 12 van de algemene verordening gegevensbescherming (AVG), dat bepaalt dat de verwerkingsverantwoordelijke passende maatregelen neemt opdat de betrokkene de in de artikelen 13 en 14 bedoelde informatie en de in de artikelen 15 tot en met 22 en artikel 34 bedoelde communicatie in verband met de verwerking in een beknopte, transparante, begrijpelijke en gemakkelijk toegankelijke vorm en in duidelijke en eenvoudige taal ontvangt, is rechtstreeks van toepassing op eenieder die optreedt als verwerkingsverantwoordelijke. In het dispositief van een regelgevende tekst mogen geen bepalingen voorkomen die andere bepalingen herhalen, zoals bepalingen die alleen een hogere norm in herinnering brengen door die over te nemen of anders weer te geven (omzendbrief VR 2019/4 Wetgevingstechniek). Het is dus niet aangewezen om het ontwerp van decreet op dit vlak aan te passen.

II. Toelichting bij de artikelen

Artikel 1

De wijzigingen aan het Topstukkendecreet (artikelen 2 tot en met 9) zijn een gemeenschapsaangelegenheid.

De wijzigingen aan het Onroerendergoeddecreet (artikel 10) zijn een gewestaangelegenheid.

De inwerkingtredingsbepaling (artikel 11) betreft zowel een gemeenschaps- als een gewestaangelegenheid.

Artikel 2

Dit artikel geeft samen met artikel 10 uitvoering aan de beleidskeuze zoals vermeld in punt B van de omgevingsanalyse in de algemene toelichting.

Voorgesteld wordt om het Topstukkendecreet en het Onroerendergoeddecreet als volgt aan te passen:

- Voor de topstukken in beschermde monumenten worden de bepalingen van het Topstukkendecreet inzake toelating tot fysische ingrepen en de subsidieregeling van toepassing (cf. artikel 6);
- De bepaling van het Onroerendergoeddecreet dat cultuuroederen en erfgoedelementen onroerend door bestemming niet buiten het monument gebracht mogen worden zonder voorafgaande toelating van het agentschap Onroerend Erfgoed blijft onverkort gelden, ook wanneer deze overeenkomstig het Topstukkendecreet beschermde topstukken zijn. Deze toelatingsplicht geldt ook voor het binnen het monument verplaatsen van (al dan niet als topstuk beschermde) cultuuroederen en erfgoedelementen onroerend door bestemming;
- De huidige regeling voor varend erfgoed blijft ongewijzigd (decreet van 29 maart 2002 tot bescherming van varend erfgoed).

Artikel 3

Artikel 3 voegt in het Topstukkendecreet een hoofdstuk Vter "voorkoop" toe.

Dit hoofdstuk voert een recht van voorkoop in. voor de Vlaamse Regering bij openbare verkoop van een topstuk. Een topstuk is een roerend goed of een verzameling bedoeld in artikel 2bis van het Topstukkendecreet, ongeacht of het roerend goed of de verzameling in de Topstukkenlijst is opgenomen of niet (cfr. artikel 2, 10°, van het Topstukkendecreet). Het voorkooprecht wordt uitgeoefend aan de prijs van het laatste bod.

Er werd voor geopteerd om het voorkooprecht te beperken tot de topstukken die op veiling gebracht worden. De invoering van een voorkooprecht op onderhandse overeenkomsten werd overwogen. Besloten werd evenwel om dit niet te doen omwille van het ontbreken van de publieke prijsvorming (die openbare verkopen wel bieden) en omwille van de veelheid van vormen en voorwaarden die dergelijke onderhandse contracten kunnen aannemen.

De regeling is verschillend naar gelang het gaat om een beschermd voorwerp (topstuk opgenomen in de Topstukkenlijst) of om een topstuk dat niet werd opgenomen in de Topstukkenlijst.

Deze regelingen zijn opgenomen in de in het Topstukkendecreet in te voegen artikelen 18quinquies en 18sexies. In het geval van een beschermd voorwerp geldt dit voorkooprecht zowel voor topstukken die voorlopig in de lijst werden opgenomen, als topstukken die definitief in de lijst zijn opgenomen.

Indien de eigenaar of de veilinghouder voorafgaand aan de veiling uitsluitel willen krijgen op de vraag of het cultuurgoed dat zij wensen te veilen, en dat niet in de Topstukkenlijst is opgenomen, al dan niet een topstuk is conform het Topstukkendecreet dan kunnen zij op basis van artikel 3, §3, van het Topstukkendecreet aan de Vlaamse Regering een certificaat van niet-bescherming als topstuk aanvragen. Dit certificaat geldt als een officiële bevestiging dat het roerend goed of de verzameling waarop dit certificaat betrekking heeft geen topstuk is in de zin van het Topstukkendecreet.

De Vlaamse Regering kan haar voorkooprecht uitoefenen bij de openbare verkoop van topstukken in het Nederlandse taalgebied of in het tweetalig gebied Brussel-Hoofdstad.

De Franse Gemeenschap kiest in haar decreet: "Décret du 17 mars 2022 portant protection du patrimoine culturel mobilier" voor een ruime interpretatie van haar bevoegdheden op het vlak van cultuurgoederen die zich in het tweetalig gebied Brussel Hoofdstad bevinden. Dit lijkt op cultuurpolitiek vlak een correcte keuze omwille van het erfgoedbelang in deze van de Gemeenschappen.

Voorgesteld wordt om, in lijn met deze keuze en gezien het erfgoedbelang, het voorkooprecht van de Vlaamse Gemeenschap van toepassing te verklaren op alle cultuurgoederen die zich in het tweetalig gebied Brussel Hoofdstad bevinden en die als een topstuk moeten beschouwd worden als topstukken in de zin van het Vlaamse Topstukkendecreet. Het gaat daarbij zowel om cultuurgoederen opgenomen in de Topstukkenlijst als om cultuurgoederen die niet opgenomen zijn in de Topstukkenlijst maar die beantwoorden aan de criteria "zeldzaam en onmisbaar" van het Vlaamse Topstukkendecreet.

Artikel 4

Het ontworpen artikel 18quinquies bepaalt dat in geval van een openbare verkoop van een beschermd voorwerp de administratie van de diensten van de Vlaamse Regering, bevoegd voor het roerend cultureel erfgoed, de Vlaamse Regering kan voorstellen om van haar voorkooprecht gebruik te maken. In dat geval meldt zij dit aan de veilinghouder.

Indien de Vlaamse Regering van haar voorkooprecht wil gebruik maken, dan dient de Vlaamse Regering haar aankoopbeslissing te nemen binnen een termijn van 60 dagen na de melding door de veilinghouder aan de administratie van het bedrag tegen het welke het beschermd voorwerp aan de hoogste bieder werd toegewezen. Deze melding gebeurt uiterlijk tien dagen na de toewijzing.

Het is de administratie die de veilinghouder op de hoogte brengt van de beslissing van de Vlaamse Regering om al dan niet haar voorkooprecht op het beschermd voorwerp uit te oefenen. Het is aan de veilinghouder om de eigenaar en eventueel zijn/haar gemachtigde op de hoogte te brengen van de beslissing van de Vlaamse Regering.

De beslissing tot aankoop wordt genomen overeenkomstig artikel 42, §1, 1°, d), i), van de wet 17 juni 2016 inzake overheidsopdrachten (OPZB). Overheidsopdrachten kunnen geplaatst worden bij onderhandelingsprocedure zonder bekendmaking indien de opdracht tot doel heeft de verwerving van een uniek kunstwerk. De beslissing tot aankoop wordt genomen door de Vlaamse Regering of haar gedelegeerde conform de geldende delegaties inzake overheidsopdrachten.

Artikel 5

Het ontworpen artikel 18sexies bepaalt dat in geval van een openbare verkoop van een topstuk dat niet opgenomen in de Topstukkenlijst, de administratie van de diensten van de Vlaamse Regering, bevoegd voor het roerend cultureel erfgoed, de Vlaamse Regering kan voorstellen om van haar voorkooprecht gebruik te maken. In dat geval meldt zij de veilinghouder uiterlijk op de zitdag, na diens toewijzing van het topstuk, dat zij aan de Vlaamse Regering zal voorstellen om van het voorkooprecht gebruik te maken.

Dit voorkooprecht is van toepassing op alle cultuurgoederen die niet opgenomen zijn in de Topstukkenlijst maar wel beantwoorden aan de criteria "zeldzaam en onmisbaar" van het Topstukkendecreet.

Ter herinnering: Indien de eigenaar of de veilinghouder voorafgaand aan de veiling uitsluitel willen krijgen op de vraag of het cultuurgoed dat zij wensen te veilen, en dat niet in de Topstukkenlijst is opgenomen, al dan niet een topstuk is conform het Topstukkendecreet dan kunnen zij op basis van artikel 3, §3, van het Topstukkendecreet aan de Vlaamse Regering een certificaat van niet-bescherming als topstuk aanvragen. Dit certificaat geldt als een officiële bevestiging dat het roerend goed of de verzameling waarop dit certificaat betrekking heeft geen topstuk is in de zin van het Topstukkendecreet.

Dit voorkooprecht geldt ook voor topstukken die onder de bepalingen van artikel 6 van het Topstukkendecreet vallen. Deze topstukken kunnen weliswaar niet in de topstukkenlijst zonder de instemming van de eigenaar (artikel 6 van het Topstukkendecreet) en evenmin kan voor deze topstukken de toelating om ze buiten de Vlaamse Gemeenschap geweigerd worden (artikel 11, §7, van het Topstukkendecreet). Het recht op voorkoop dat krachtens dit voorontwerp van decreet wordt voorgesteld is echter wel van toepassing op deze topstukken.

Indien de Vlaamse Regering van haar voorkooprecht wil gebruik maken, dan dient de Vlaamse Regering haar aankoopbeslissing te nemen binnen een termijn van 60 dagen na de zitdag.

Het is de administratie die de veilinghouder op de hoogte brengt van de beslissing van de Vlaamse Regering om al dan niet haar voorkooprecht op het beschermd voorwerp uit te oefenen. Het is aan de veilinghouder om de eigenaar en eventueel zijn/haar gemachtigde op de hoogte te brengen van de beslissing van de Vlaamse Regering.

Deze beslissing tot aankoop wordt genomen overeenkomstig artikel 42, §1, 1°, d), i), van de wet 17 juni 2016 inzake overheidsopdrachten (OPZB). Overheidsopdrachten kunnen geplaatst worden bij onderhandelingsprocedure zonder bekendmaking indien de opdracht tot doel heeft de verwerving van een uniek kunstwerk. De beslissing tot aankoop wordt genomen door de Vlaamse Regering of haar gedelegeerde conform de geldende delegaties inzake overheidsopdrachten.

Artikel 6

Het in het Topstukkendecreet in te voegen artikel 18septies bepaalt dat het voorkooprecht door de Vlaamse Regering kan overgedragen worden aan andere overheidsinstanties en aan rechtspersonen die als één van hun doelen de bescherming van het roerend cultureel erfgoed tot doel hebben.

In geval de Vlaamse Regering van deze mogelijkheid wenst gebruik te maken dient ze een limitatieve lijst te bepalen.

Deze bepaling biedt de mogelijkheid aan overheidsinstanties en bepaalde rechtspersonen om via de overdracht van dit recht van voorkoop hun museale collecties uit te breiden met topstukken die een belangrijke versterking kunnen betekenen voor de collectie.

In geval van overheidsinstanties gaat het onder meer om de openbare besturen die inrichtende macht zijn van erfgoedinstellingen, zo bijvoorbeeld de lokale en regionale overheden binnen het Nederlandse taalgebied.

In geval van derden gaat het om organisaties met een belangeloos doel die de bescherming van het cultureel erfgoed als één van hun kerntaken hebben.

Artikel 7

Door de in artikel 7 van het voorontwerp voorgestelde toevoeging aan artikel 22, §1, van het Topstukkendecreet worden de algemene strafbepalingen die voorzien zijn in het Topstukkendecreet ook van toepassing verklaard op de personen die verzuimen de kennisgevingen opgenomen in het voorontwerp te doen of die het voorkooprecht van de Vlaamse Regering miskennen.

Artikel 8

Artikel 8 voegt in het Topstukkendecreet een hoofdstuk VIIbis. "Bepalingen over de gegevensverwerking" toe.

Artikel 9

Het ontworpen artikel 26bis in het Topstukkendecreet voegt een regeling in voor de verwerking van persoonsgegevens in het kader van dit decreet. Dit artikel bevat bepalingen om de verwerking van persoonsgegevens in het kader van dit decreet conform te maken aan de algemene verordening gegevensbescherming (Verordening (EU) 2016/679).

De betrokken verwerking van persoonsgegevens steunt op artikel 6,1.e) van de algemene verordening gegevensbescherming (AVG): de verwerking is noodzakelijk voor de vervulling van een taak van algemeen belang of van een taak in het kader van de uitoefening van het openbaar gezag dat aan de verwerkingsverantwoordelijke is opgedragen.

Voor wat betreft de administratie gaat het om een taak die aan het departement Cultuur, Jeugd en Media werd toegewezen in artikel 3, 5° van het besluit van de Vlaamse Regering van 31 maart 2006 tot operationalisering van het beleidsdomein Cultuur, Jeugd, Sport en Media, met name de uitvoering van het beleid inzake professionele kunsten en cultureel erfgoed.

Voor wat betreft het Topstukkenfonds gaat het om een taak die aan het Fonds werd toegewezen in artikel 19 van het Topstukkendecreet.

Dit artikel 26bis vormt, in overeenstemming met het advies van de Vlaamse Toezichtcommissie (Advies VTC/A/W/2020/50) de rechtsgrond waarop de administratie, en andere betrokken organisaties, zich kunnen baseren bij het verwerken van persoonsgegevens in het kader van de uitvoering van dit decreet. Artikel 21bis van het Topstukkendecreet bevat reeds een specifieke regeling met betrekking tot de verwerkingen van persoonsgegevens in het kader van een onderzoek dat betrekking heeft op een welbepaalde natuurlijke persoon (deze werd ingevoegd in het Topstukkendecreet bij artikel 12 van besluit van de Vlaamse Regering van 19 juli 2019 tot uitvoering van artikel 190 van het decreet van 8 juni 2018 houdende de aanpassing van de decreten aan de verordening (EU) 2016/679 van het Europees Parlement en de Raad van 27 april 2016 betreffende de bescherming van natuurlijke personen in verband met de verwerking van persoonsgegevens en betreffende het vrije verkeer van die gegevens en tot intrekking van richtlijn 95/46/EG (algemene verordening gegevensbescherming) en bekrachtigd bij het decreet van 3 juli 2020). Deze specifieke regeling wordt niet gevat door het nieuw ingevoegde hoofdstuk (§2 van het in te voegen artikel 26bis).

Paragraaf 3 van het in te voegen artikel 26bis vermeldt het doel waarvoor de administratie persoonsgegevens mag verwerken. Overeenkomstig artikel 3 van het besluit van de Vlaamse Regering van 31 maart 2006 tot operationalisering van het beleidsdomein Cultuur, Jeugd, Sport en Media, is de bevoegde administratie het Departement Cultuur, Jeugd en Media.

Paragraaf 4 van het in te voegen artikel 26bis vermeldt het doel waarvoor het Topstukkenfonds persoonsgegevens mag verwerken.

Paragraaf 5 van het in te voegen artikel 26bis zet uiteen op welke categorieën van betrokkenen de verwerking van persoonsgegevens in het kader van het topstukkendecreet betrekking heeft.

Paragraaf 6 van het in te voegen artikel 26bis zet uiteen op welke categorieën van persoonsgegevens de verwerking in het kader van het Topstukkendecreet betrekking heeft.

Het rijksregisternummer wordt opgevraagd in het kader van de uitwisseling van gegevens en van de unieke identificatie met betrekking tot aanvragen.

Met andere identificatiegegevens wordt o.m. bedoeld naam, voornaam, of als er wordt uitgewisseld met andere entiteiten, het identificatienummer dat binnen die entiteit wordt gebruikt als dit niet een Rijksregisternummer is. Dit kan ook nader bepaald worden in het uitvoeringsbesluit.

Met financiële gegevens worden voornamelijk de bankgegevens (vb. rekeningnummer, naam rekeninghouder) van betrokkenen (vb. subsidieontvangers) bedoeld.

Tewerkstellingsgegevens betreffen gegevens met betrekking tot de huidige, en verleden, tewerkstelling van de betrokkenen (als werknemer of andere aangestelde). In het contact tussen de administratie of het Topstukkenfonds en de verkoper of zijn gemachtigde worden vaak (al dan niet op impliciete wijze) tewerkstellingsgegevens verwerkt. Zo kan het bijvoorbeeld zijn dat een contactpersoon bij een onderneming in haar communicatie met de administratie meegeeft dat zij een bepaalde functie uitoefent. Daarnaast worden de tewerkstellingsgegevens bijvoorbeeld ook verwerkt in het kader van de controle

op onverenigbaarheden (bijvoorbeeld voor wat betreft de leden van de raad voor het behoud van het Cultureel Erfgoed).

Gegevens over expertise betreffen persoonsgegevens die betrekking hebben op het professionele verleden van betrokkenen. Het gaat dan bijvoorbeeld over eerdere ervaring in bepaalde sectoren, gepubliceerde werken, gerealiseerde professionele activiteiten, en alle andere gegevens waaruit de expertise van de betrokkene kan blijken. In het bijzonder gaat het bijvoorbeeld om het verwerken van de CV's van kandidaat deskundigen. Deze gegevens zullen worden verwerkt o.a. in het kader van de aanduiding van de leden van de raad voor het behoud van het roerend cultureel erfgoed.

Paragraaf 7 van het in te voegen artikel 26bis behoeft geen verdere toelichting.

Paragraaf 8 van het in te voegen artikel 26bis heeft betrekking op de bewaartermijn van de betrokken persoonsgegevens. Conform de Algemene Verordening Gegevensbescherming mogen persoonsgegevens niet langer worden bewaard dan strikt noodzakelijk.

Voor wat betreft de bestuursdocumenten van de Vlaamse overheid wordt aan deze voorwaarde uitvoering gegeven in Afdeling 5. "Beheren, bewaren en vernietigen van bestuursdocumenten" van het Bestuursdecreet van 7 december 2018. Artikel III.81 van het Bestuursdecreet bepaalt dat voor elke categorie van bestuursdocumenten beheersregels worden opgesteld die onder meer de bewaartermijn en de definitieve bestemming (vernietiging ofwel een permanente bewaring) van deze bescheiden bevatten. Deze selectieregels worden gepubliceerd in het serieregister dat online beschikbaar is. Het is naar deze beheersregels waarnaar in paragraaf 8 verwezen wordt.

Paragraaf 9 van het in te voegen artikel 26bis bevat de gegevens van betrokkenen die de administratie kan bekendmaken.

Het voor het publiek toegankelijk maken van deze informatie vergroot de transparantie wat het gebruik van middelen voor de uitvoering van het Topstukkendecreet betreft en bevordert een goed financieel beheer, met name door de publieke controle op de bestede middelen te versterken.

Gezien het doorslaggevende belang van de nagestreefde doeleinden, is het in het licht van het evenredigheidsbeginsel en de vereiste bescherming van de persoonsgegevens gerechtvaardigd om te voorzien in algemene bekendmaking van de relevante informatie, aangezien dit niet verder gaat dan wat in een democratische samenleving en ter voorkoming van onregelmatigheden noodzakelijk is.

Gezien de aard van de gegevens moet hier rekening worden gehouden met de beperkingen die in artikel 7 en 26 van het Topstukkendecreet zelf worden opgelegd.

Omwille van de veiligheid en de privacy van de eigenaar, wordt een uitzondering gemaakt voor subsidies aan natuurlijke personen en subsidies die betrekking hebben op beschermde voorwerpen die niet publiek tentoongesteld of toegankelijk gemaakt zijn.

Artikel 10

De onroerenderfgoedregelgeving voorziet in toelatingsplichten voor cultuurgoederen en erfgoedelementen onroerend door bestemming (bv. een spiegel die hangt in een speciaal daarvoor voorziene uitsparing in de lambrisering) in een beschermd monument. Deze toelatingsplichten hebben betrekking op

handelingen (cf. art. 6.4.4. Onroerenderfgoeddecreet) en verplaatsingen (art. 6.4.5. Onroerenderfgoeddecreet).

De toelatingsplicht voor het verplaatsen omvat zowel het "buiten het monument brengen" als het "binnen een monument verplaatsen". De plaats van een cultuurogoed vormt namelijk de bestaansreden voor de bescherming als cultuurogoed en maakt ook net daarom "integrerend deel uit van een beschermd monument". Omdat de context van het cultuurogoed van groot belang is, wordt ook de verplaatsing binnen een monument decretaal toelatingsplichtig gesteld.

Voor cultuurogoederen en erfgoedelementen onroerend door bestemming die ook een topstuk zijn, vervalt de toelatingsplicht en financiële tegemoetkoming voor handelingen overeenkomstig de onroerenderfgoedregelgeving. In de plaats geldt de toelatingsplicht en subsidiëring voor fysieke ingrepen overeenkomstig het Topstukkendecreet. Aanvragen voor toelating worden behandeld door de Topstukkenraad. Aanvragen voor fysieke ingrepen aan een topstuk dat ook is beschermd als cultuurogoed of als erfgoedelement onroerend door bestemming, worden door de Topstukkenraad steeds overlegd met het agentschap Onroerend Erfgoed. Daartoe zal het agentschap uitgenodigd worden om in die gevallen aan de beraadslaging van de Raad deel te nemen met raadgevende stem.

Voor topstukken geldt geen toelatingsplicht voor het verplaatsen binnen Vlaanderen. Omdat het behoud van deze toelatingsplicht voor cultuurogoederen en erfgoedelementen onroerend door bestemming van wezenlijk belang is, blijft de huidige toelatingsplicht van de onroerenderfgoedregelgeving van toepassing. Voor het buiten de Vlaamse Gemeenschap brengen, biedt het bestaande artikel 11, §3, 2° Topstukkendecreet voldoende garantie, m.n. dat voor topstukken onder bescherming van de monumentenwetgeving een aanvraag tot buiten Vlaanderen brengen ongeldig is zonder akkoord van het bevoegde gewest.

Artikel 11

Dit artikel heeft geen toelichting.

Brussel, 29/9/23

De minister-president van de Vlaamse Regering en Vlaamse minister van
Buitenlandse Zaken, Cultuur, Digitalisering en Facilitair Management,

Jan JAMBON

De Vlaamse minister van Financiën en Begroting, Wonen en Onroerend Erfgoed,

Matthias DIEPENDAELE